

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Naprave za uboge.

Poglavitniše postavne določbe za preskrbljevanje ubozih.
(Konec.)

Javno preskrbljevanje ubozih.

II. Kar okraju pripada.

Okraj mora sploh pripomagati, kar posamesne srenje ne zmorejo. Preskrbljevati mora ubožne bolnike, dokler si ne morejo sami za preužitek skrbeti. Tu sem spadajo tudi ubožne mladorodnice in bolniki tujih srenj ali okrajev (§. 35.) Okrajnim zastopom se priporoča (§. 36.), da srenjam kolikor le mogoče preskrbljevanje ubozih zlažšujejo, okrajne bolnišnice, ubožnice, delalnice in pokorilnice napravljajo. (Bo vse lepo na papirju ostalo!)

Stroški za upravo ubožnih zadev dobivajo se enako kakor v srenjah iz vstanov, daril, sporočil itd., ki se glasé za okr. ubožno blagajnico (§. 37.); če se s tem ne more shajati, se smejo okr. doklade napravljati (§. 39.)

O stanju ubožne glavnice mora okrajni zastop konec vsacega leta deželnemu odboru izkazati (§. 38.)

Tretji oddelek.

Zvršilni organi za javno preskrbljevanje ubozih.

Ti so po §§. 45—58:

- V srenji: srenjski predstojnik, odbor, oskrbniki ubozih in komisijoni ali odbori za uboge;
- v okraju: okrajni odbor in okr. zastop;
- za deželo pa dež. odbor.

Srenjski predstojnik skrbi za uboge, izplačuje stroške, vodi naprave za uboge v srenji in izvršuje policijo gledé ubozih in predpise zoper beraštvo. (§. 45.) On odločuje, ali se ima komu podpora dovoliti ali ne, koliko, kako dolgo in kakošna. —

Srenjskemu odboru pripada: pozvedovati uzroke ubožstvu in jih odstranjevati; določevati, kako da se ubogi preskrbljujejo, in skrbeti za po-

trebne pomočke (denarje), slednjič nadzorovati organe, ki so za preskrbljevanje ubozih postavljeni. (§. 50.) Če treba, postavlja odbor tudi posebnih oskrbnikov za uboge (Armenväter). (§. 51.)

Oskrbnikov dolžnost je, da neposredno in sami za uboge skrbé, da se o njih razmerah in potrebah podučé, bodi si, da jih sami obiskujejo, ali vse to pozvedujejo ter se v ta namen posebno z dušnimi pastirji in zdravniki pogovarjajo; slednjič sprejemajo prošnje ubozih ter jih s svojimi nasveti županu v izvrševanje izročajo. (§. 51.)

Večjim srenjam, posebno po mestih in trgih, se (§. 51.) priporoča ustanovljati posebne odbore ali komisijone za uboge. Razloček med temi odbori in oskrbniki ubozih je ta, da prevzamejo odbori na lastno roko preskrbljevanje ubozih — bodi si po vsem ali deloma —, le da se morajo proračuna držati in so srenjskemu zastopu odgovorni. —

Okrajni zastop ima po §. 53. dolžnost, nadzorovati srenje, kako da za svoje uboge skrbé, pomanjkljivosti, ki se kažejo, odpravljati, posebno pa gledati na to, da se policijski predpisi proti beračenju izvršujejo. Okr. zastop ima pravico, srenjam naročati, če treba jih v to primorati, da si postavijo primernih organov za odvratanje beračenja.

Deželnemu odboru slednjič pripada dolžnost skrbeti za to, da ta postava povsod v deželi v življenje stopi in se izvršuje, da imajo vse deželne naprave za uboge in bolehne primerno upravo; do njega gredó vse prošnje za presojo, bodi si od srenjskih ali okrajnih organov za preskrbljevanje ubozih. —

To je ob kratkem nova postava za preskrbljevanje ubozih. Nihče ne bo tajil, da ima marsiktero prav dobro določbo v sebi, pomanjkljiva je pa najbolj v tem, da 1. katol. cerkev celó od-riva od tako važne in težavne stvari, kakor je skrb za uboge, in da 2. srenjam k drugim poli-tičnim poslom naklada novih samostalnega pre-

skrbljevanja ubozih, ki se bo brez dvoma prav tako slabo obnašalo, kakor krajna policija sploh. Česar kdo ne more, se tudi od njega tirjati ne sme. —

Da bode poduk o tej stvari popolnši, povemo prihodnjč še tudi ktero o tem, kako da se po krščanskih ravnilih ubožci preskrbljuje.

Zastran obiskovanja ljudske šole.

Eden naših naročnikov nas vprašuje: ali se morejo otroci, ki so v hribih po 2 uri dalječ, siliti, da redoma v šolo hodijo in ali je prav in postavno, ako hoče krajni šolski svēt s kaznimi pokoriti stariše, ker otroci 2 uri dalječ v šolo ne morejo?

Na to odgovarjamo, da tako trdo postopanje kr. šol. svēta nikakor ni v smislu postave. V smislu novih šol. postav je, da otroci nad 1 uro dalječ v šolo naj ne hodijo. Tako veleva §. 59. postave od 14. maja 1869 zastran ustanovitve šol, da se naj „šola napravi povsod v taci h krajih, kder v okolici ene ure in po 5letnem poprečnem številu nad 40 otrok biva, ki bi sicer nad eno uro dalječ v šolo hoditi morali.“ To je jasno kot beli dan; nad eno uro dalječ naj otroci v šolo ne hodijo; kder bi toraj veliko dalje v šolo imeli, se naj nova šola napravi, ako je v okolici ene ure in po petletnem poprečnem računu več ko 40 za šolo zrelih otrok. Toliko otrok je pa v hribih v okolici ene ure prav malo kde. Za hribovsko mladino kaže le nedeljska šola, v ktorej se, ako je v pravih rokah, otroci vsega dovolj naučē, kar je kmetu vedeti potrebno in koristno.

Res, da postava s kaznimi žuga, ako se šola zanemarja; pa postava govori le o neopravičeni zamudi. (§. 25. postave od 14. maja 1869; deželna postava od 4. febr. 1870 §. 32.) Opravičen ali veljaven izgovor pa imajo gotovo hribovski otroci, ki so po 2 uri dalječ od šole. Če pomislimo veljavne izgovore, ki jih postava od 20. avg. 1870 zastran šolske zamude našteva, imajo hribovski stariši še več zá se. Po §. 4. imajo stariši veljaven izgovor, ako njih otroci iz šole izostajajo:

- a) če so otroci bolani,
- b) če so stariši ali domači bolani, kateri očitno otroka za postrežbo doma potrebujejo;
- c) če je slabo vreme ter bi otroci na zdravju v nevarnost prišli;
- d) če so poti prehudi ali nepristopni.

Ko bi tudi zgoraj omenjene, jasne določbe zastran daljave v šolo v postavi ne bilo, morajo vendar tudi najliberalniši šolski očetje spoznati, da je posebno v zimskem času za zdravje hribovskih, po dve uri od šole oddaljenih, navadno slabo oblečenih otrok silno nevarno, ako se hočejo siliti, da po 4 ure pota v šolo in iz šole vsak dan napravijo! To je nečloveško in toraj krivično in nepostavno.

Naj se toraj dotični krajni šolski svēt nekoliko ohladi in uboge hribovske otroke in stariše pri miru pusti ter resno preudari, da imajo stariši prvo in nedotakljivo pravico do svojih otrok od Boga, pravico, katero morajo vsaj pametni sosedje in srenjčani tim bolj spoštovati, čim več jo šolska postava v mnogem oziru žali.

Gospodarske stvari.

Proračun krme, klaje ali piče.

Pod tem naslovom razglša profesor dr. Wilhelm v „Ldb.“ spis, kterega smo v poglavitnih potezah za „Gosp.“ bralce posneli, ker je stvar premisljka vredna.

Naši živinorejci pogostoma grešē, da več živine skoz zimo držē, nego je dobio in je redno preživiti morejo. Mnogi še bistvenih pogojev vspešne in hasnovite živinoreje ne poznajo. Dobiček, ki ga živina vrže, stoji do neke višine v ravni razmeri h krmi, ki jo živina dobiva. Da se mlada živina le slabo razvija in le po malem raste, da imajo krave le pičlo mleka, temu je glavni vzrok prepričla in preslaba krma ali klaja. Deset dobro rejnih živinčet vrže več dobička, nego pa dvajset slabo gleštanih in izstradanih repov. Dostikrat je živina konec zime tako shujšala in je toliko na svoji telesni teži zgubila, da prve tedne spomladi, ko pride zelena klaja ali paša, komaj po zimi zgubljeno meso zopet nabere in se nekoliko popravi. Gnoj od suhe živine te zgube ne nadomestuje, ker ga je malo in še ta ves pust in brez moči. In kar dobra poletna paša in klaja popravi, gre prihodnjo zimo zopet v zgubo in tako leto za letom. Vrh tega pa je gospodar spomladi dostikrat prisiljen živino, komaj da se pašnik nekoliko ozeleni, na pašo goniti. Prerana paša pa ovira na pašniku veselo rast in lastnik ima dvojno škodo: v hlevu na gnoju, ki se na potih in spašnikih raztepe, in na spašniku, ki se prerano oddrgne.

Morebiti pa kdo misli, da več živine več gnoja da. Pa ta misel je popolnoma kriva, ker ni gnojna množina odvisna od števila repov v hlevu, ampak v prvi vrsti od pokladane krme in nastlane stelje. Dobro rejena živina daja več in boljšega gnoja od izstradane in suhe.

Treba torej mnogovrstne škode se varovati in za časa skrbeti, da je napravljena krma z številom živine, ktero hočemo skoz zimo rediti, v pravi razmeri. Če se doma krme prepričlo pridela, treba je klaje prikupiti, postavim: tropin, otrobov, prge ali preš in druge, da se tako krmina množina s prezimovano živino v pravo razmero spravi.

Če hočemo zvediti, koliko živine da zameremo skoz zimo z vso narejeno krmo prerediti, si moramo to izrajtati ali krmin proračun napraviti, t. j. vso klajo, kolikor smo je pridelali,